

KARI POPPIS SUOMELA

SYDPOLEN

S T O R M I G T M Å L

poppicok

SYDPOLEN – STORMIGT MÅL
KARI POPPIS SUOMELA

Fotografier: Kari Poppis Suomela
Layout: Kari Poppis Suomela
Översättning: Leif Pietilä
Språkgranskning: Tina Pettersson-Mäki, Sverre Slotte
Papper: Galeria Art Silk, 170g/ m²
Förlag: Poppicok, www.poppicok.fi
Tryck: Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna 2009
ISBN: 978-951-98376-4-2

© Poppicok, Kari Poppis Suomela 2009
1. upplagan

Boken har utgivits med stöd av FILI / Expertkommittén för översättning av
finkspråkig facklitteratur till svenska.

SYDPOLEN

S T O R M I G T M Å L

INNEHÅLL

Förord	9	Närmare bara vi skidar	98
Prolog; Nummer tolv	12	Vardagsslit	
Mot Arktis		Stighudar ger fäste	
Polarexpedition		I väntan på vilodagen	
<i>Rajamäki Hetta</i>		Inte bara skidåkning	116
<i>Punta Arenas</i>		Nu är det jul igen	
<i>Flyg med Iljushin-planet</i>		Konst av natur och egen hand	
44 likadana dagar	28	Match Nord-Syd	
I kapp med klockan		Philadelphia Flyers	
Hemma i tältet		Fysiken på prov	132
Livet på naturens villkor	48	Kölden biter	
Vindpinade		Ont i magen	
Sol från morgon till morgon		Stark puls	
Kläder efter väder		Polen nästan inom synhåll	146
Bara vitt		Två grader	
Dolda sprickor	66	Plågsamma kilometer	
Över sprickorna		Tro på framgång	
Framåt till fots		Epilog	162
Det finns ju hål överallt		Posten var framme först	
Psykning	80	Den öde flygplatsen	
Penningfrågor		Hem via Patriot Hills	
Psykiska utmaningar		Bilagor	176
Jobbet kallar		<i>Patriot Hills</i>	
Dagens höjdpunkt		<i>Forskningsstationen Amundsen-Scott</i>	
Är det långt kvar?		Karta, Logg, Utrustningsförteckning,	
		Diagram, Matsedel, Tack	

TILL LÄSAREN

Boken Sydpolen – Stormigt mål tar dig till de vita vidderna, till snöns och köldens rike. Med boken får du uppleva en polarfärd genom öde snöfält och över ändlösa sastruger. Samtidigt får du följa med den historiska första helt finländska expeditionen till Sydpolen. Det är en färd utan externt stöd från Antarktis kust till jordklotets yttersta punkt.

För hundra år sedan tävlade polarfararna Amundsen och Scott och deras expeditioner om att komma fram till Sydpolen. Mycket har förändrats sedan dess, men naturen är fortfarande densamma och dess utmaningar gäller än idag. Samma stormiga mål driver oss framåt, trots att vi lever i ett nytt århundrade. För att komma fram måste vi klara de utmaningar som naturen ställer, lita på oss själva och våra kamrater, tro på samarbetets styrka och förbinda oss vid våra gemensamma mål. Tron på framgången får aldrig slockna.

Med denna bok vill jag dela med mig av mina tankar och erfarenheter från jordklotets yttersta kanter. Jag hoppas att de väcker känslor och inspiration som bär dig vidare i dina egna utmaningar.

På sydpolsexpeditionen utnyttjade vi de lärdomar som vi gjort på nordpolsexpeditionen. Man kan inte nog betona betydelsen av dessa erfarenheter. Därför bygger denna bok i hög grad på samma element som boken om nordpolsexpeditionen, POHJOISNAPA – JÄINEN HAASTE, som utkom för tre år sedan. Bokens huvudtext berättar om händelserna och stämningarna under resan. Dagboksanteckningarna, som skrevs på kvällen i tältet, knyter samman den 44 dagar långa färden. Och med hjälp av fotografierna kan alla njuta av det vi såg. I denna nya bok har jag utlämnat faktaartiklarna, eftersom de i alltför hög grad skulle upprepa innehållet i boken om Nordpolen. Jag hoppas att boken om sydpolsexpeditionen ska hitta en plats bredvid nordpolsboken i din bokhylla. Tillsammans ger de en unik överblick över polarfärdernas tuffaste utmaningar.

En polarexpedition utan extern support kräver ett enormt förarbete och omfattande förberedelser. De största utmaningarna hänför sig till det rent ekonomiska. Det tar också ett tag innan man återvänder till vardagen efter en polarfärd. Denna gång återhämtade sig kroppen snabbt efter hemkomsten, men att börja sköta vardagssysslorna på jobbet och starta nya projekt kändes däremot extremt svårt. Jag skulle kunna skriva en hel bok om detta, och därför koncentrerar jag mig nu främst på mina erfarenheter under expeditionen.

Jag vill framför allt tacka min familj, det vill säga min fru Kirsi och våra barn Rasmus, Reetta och Laura. Mina polarfärder har krävt stor flexibilitet av dem. Deras tålamod har prövats såväl under förberedelserna som under själva polarfärderna, men också då mina färder fortsatt efter hemkomsten i form av bokprojekt.

Ett stort tack till Pasi Ikonen för gemenskapen och samarbetet som gjorde det möjligt att nå målet. Det var fint att varje dag få dela erfarenheterna under färden. Jag tackar också supportteamet, som skötte många saker mycket bättre än vi skulle ha kunnat göra.

Ett särskilt tack riktar jag till alla som är intresserade av polarfärder och som har delat expeditionens vardag via vår blogg och våra dagböcker. Era e-postmeddelanden och hälsningar till oss på glaciären gav oss otroligt mycket krafter att fortsätta färden mot vårt stormiga mål.

Nurmijärvi, september 2009

Kari Poppis Suomela

44 LIKADANA DAGAR

UNASSISTED

44 LIKADANA DAGAR

Jag vaknar snabbt till när jag öppnar sovsäcken. Även om solen skiner varmt på det röda tältets väggar blåser en kall fläkt på mitt omornade ansikte. Vi har den första natten bakom oss och den andra skiddagen ska börja. På tidigare färder har jag upplevt flera hundra liknande morgnar, men varje gång går det en tid innan man vänjer sig vid detta liv. Det är således en ny dag och vårt mål är att ta oss en rejäl bit närmare vår destination, Sydpolen. Vi har över fyrtio likadana morgnar kvar.

Det skarpa solskenet slår mot ansiktet. Den antarktiska morgonen hälsar polarfararna god morgon med en kall blåst. I det här vädret vaknar man snabbt upp. Snart är varje cell beredd att börja en ny skiddag och göra allt för att vi ska komma fram.

Vi tillbringar vår arbetsdag genom att i sakta mak staka oss över de vita vidderna. Snön knarrar under skidorna och pulkorna. Varje ögonblick är verklig. De utmaningar som naturen bjuder på är redan ett mål i sig. Sydpolen finns någonstans långt borta framför oss.

Vår tvåmanexpedition har kommit på väg. Medlemmarna i expeditionen har samma födelsedag, skonummer och förnamn, men det garanterar ingenting. Men vi känner varandra sedan många år, och båda vet hur den andre fungerar när han blir trött och hur han reagerar på överraskande situationer, och detta kan bidra till en framgångsrik färd. Allt detta vägde tungt i skålen då jag och Pasi Ikonen beslutade oss för att ge oss i väg mot vårt stormiga mål. Vi hade ju planerat en gemensam långfärd redan för femton år sedan.

Twin Otter lämnar oss på isen i Hercules Inlet. Skidfärden mot Sydpolen kan börja.

I början av en polarfärd lämnar man så småningom de normala rutinerna och vardagen bakom sig. Skidandet, pauserna, livet i tältet och vinterförhållandena blir en del av vardagen, en del av de rutiner som formar vårt liv bland snö och is. Under de följande en och en halv månaderna är allt detta vårt hem. Vi lever utan hjälp utifrån.

Vinden tilltar och ibland känns det som om vi stannade helt upp eller till och med gick bakåt. Jag tar ett hårt grepp om skidstavarna och spänner alla muskler i kroppen. Jag får lägga på ett extra kol för att komma framåt.

För att vi ska komma fram är det allra viktigast att vi har en fast dagsrytm. Vi har inte för avsikt att ta några onödiga vilodagar och vi fortsätter färden alltid då det bara är möjligt. Jag vet hur lätt det skulle vara att stanna i tältet på morgonen och vänta på att vinden mojnar. Men ligger man i tältet, kommer man inte framåt. Inne i tältet låter och känns vinden i allmänhet hårdare än den i verkligheten är. Man blir ofta överraskad då man sticker ut huvudet från tältet och upptäcker att vinden inte alls är så stark som man trodde.

En fast dagsrytm innebär också att vi avverkar de på förhand överenskomna etapperna. Naturligtvis anpassar vi dagens längd enligt läge och känsla. I början av färden håller vi oss till en skidtid på sex timmar, men senast om en vecka ökar vi tiden till åtta timmar och mot slutet av färden ytterligare till elva–tolv timmar per dag.

Det är viktigt att vara oeftergivlig och ärlig mot sig själv. I dessa förhållanden är det ganska lätt men samtidigt mycket farligt att ge efter för självbedrägeri. Vi framhåller alltid hur viktigt det är att hålla ett löfte man gett sin kompis. När det gäller polarfärder kan man komplettera denna grundläggande princip med vikten av ett löfte man gett sig själv. Det lärde jag mig på tidigare utfärder. Om man en gång kommit överens om att vi skidar varje dag och låter bli att klaga över småsaker, så kommer man lättast undan om man också gör så. Efter att man gett efter en gång är det lättare att göra det en andra och en tredje gång.

-20

Dag 1, 11.11.2008 Skidorna mot söder

80°00,88oS 080°10,636W, -20°C, 2 m/s, 10,69 km

Den första finländska sydpolsexpeditionen började sin färd i dag. Twin Otter-planet landade i Hercules Inlet på eftermiddagen och vi satte på oss skidorna klockan 15:10. Först skidade vi ett par kilometer i fel riktning för att försäkra oss om rätt startpunkt. Enligt de internationella reglerna ska en riktig sydpolsexpedition nämligen starta från den fasta isens kant och under 80 breddgraden. Vår officiella startpunkt är således 79°59,966S 079°37,838W. mukaan kun oikea naparetki lähtee kiinteään jään reunalta ja alle 80 asteen. Virallinen lähtöpistemme on siten 79°59,966S

I dag var vi på färd i sex timmar, varav över fem timmar på skidor. Den avverkade sträckan på drygt tio kilometer var alldeles lagom så här i början. Det räckte också bra till för att få musklerna lagom ömma.

Det soldränkta Antarktis känns varmt. Mätaren visade minus tio grader och mot kvällen sjönk temperaturen till minus tjugo. Det var vindstilla och vi skidade en tid endast i undertröja och med bara händer. På huvudet hade jag endast en tunn buff.

Jag tänker på dagens kilometer. Hur långt kommer vi i dag, måntro, och hur lång var hela den sträcka vi ska avverka? De torra snökristallerna som lossnar från drivorna piskar mig i ansiktet. Naturen gör sitt bästa för att pröva polarfararens motivation. Vi färdas mot ett stormigt mål.

Enligt en bra princip från affärslivet gäller det att dela upp ett mål i mindre delmål. Samma princip gäller även på den polära glaciären. Det totala målet på över tusen kilometer är lätt att dela upp i mindre delar och blir därigenom lättare att gestalta. Den första vilodagen är ett bra delmål, även om vi ännu inte har slagit fast ett exakt datum för den. Den ligger i alla fall åtminstone två veckor fram i tiden. Halvvägs är ett bra delmål, och den sista biten på 110 kilometer, dvs. den sista breddgraden, är ytterligare en bra milstolpe.

En enskild dag är ett ganska konkret delmål. Om man inte klarar av att genomföra dagen enligt förhandsplanerna är det onödigt att inbilla sig att följande dag blir lättare. Det minsta och närmaste delmålet är en etapp, dvs. sträckan mellan två pauser. Vi vet redan då vi ger oss av att vi har närmare 400 etapper framför oss. Ju snabbare vi vill ta oss till Sydpolen, desto fler etapper måste vi avverka varje dag. Att öka marschfarten är mycket svårare.

Närheten till julen är en glad sak. Julkalendern, som vi har med oss i pulkan, stöder dagen som ett delmål. Det är trevligt att räkna dagar till dess att vi får öppna julkalenderns första lucka. Sedan känns det bra att färdas mot julen i takt med varje lucka som vi öppnar i kalendern. Julkalendern är inte enbart barnens privilegium!

Rutiner ger livet i den nya miljön en struktur. Många sysslor på skidor och i tältet löper av gammal vana. Trots det går det en viss tid på varje färd innan rutinerna blir bekanta och man kommer överens om gemensamma spelregler inom expeditionen.

Det finns ingen färdig lista för hur saker och ting ska ordnas, utan vi tillämpar välbekanta rutiner från fall till fall. Ofta kan vi falla tillbaka på lösningar från nordpolsexpeditionen, som naturligtvis är bekanta för mig. Pasi Ikonen var inte med på

-19

Dag 2, 12.11.2008 Uppförsbacke

80°08,708S 080°19,101W, -10°C, 5 m/s, 14,77 km

Från kusten till sydpolen stiger terrängen sammanlagt 3 000 meter. Största delen av vägen ökar höjden med några meter per kilometer och därför märker man i praktiken inte uppförsbacken. Men så är det inte här i början. Den första dagen klättrade vi 270 meter och i dag ytterligare 190 meter. Tillsammans med pulkan som väger över hundra kilo gör det färden en hel del långsammare.

I dag var vi på benen åtta timmar av vilka sex på skidor. När vi tagit oss upp i jämnare terräng ökar farten till tre kilometer i timmen. Polen börjar nog komma närmare bara vi så småningom får upp farten.

Vädret var ganska bra, även om vi också fick försmak av hur det plötsligt kan slå om. Halva dagen fick vi skida med huvan över huvudet och ansiktet i skydd bakom coyotepälsen.

den färden och därför är en del av rutinerna nya för honom. Men mycket måste vi naturligtvis tänka om och anpassa enligt förhållandena på Antarktis.

I KAPP MED KLOCKAN

Klockan är minst hundra. Eller mer exakt fem över sex på kvällen chilensk tid. Vi har fyra timmar på skidor bakom oss och halva dagen har gått. Efter lunch skidar vi de fyra återstående timmarna med två kortare pauser.

Jag hade redan längtat efter denna stund. Magen knorrar av hunger då jag spänner ifrån pulkans dragsle. Jag vänder pulkan med sidan mot vinden, så att jag kan sitta på den med ryggen mot vinden. På lunchpausen hinner man sätta sig ner och pusta ut ett ögonblick. Musklerna får vila lite grann och man får lite mat i magen. Jag behöver inte tänka på skidandet och inte på något annat heller.

Jag gräver slumpmässigt fram ett knippe lunchpåsar ur pulkan. ”Vad vill du ha”, frågar jag Pasi. ”I dag bjuder köket på chili con carne, currykyckling och jägargryta”.

Jag sätter mig på pulkan och ställer termosflaskan vid mina fötter. Vinden blåser längs snödrivan bakom pulkan och slinker runt pulkans hörn, virvlar upp snö omkring termosflaskan och försöker blåsa i väg den. Flaskan är full och väger så pass mycket att den nått och jämnt hålls på plats. Men när den är tom efter lunchen måste jag komma ihåg att lägga den i direkt i pulkan. Jag försöker vända ryggen mot vinden. Dunjackan värmer skönt trots den hårda blåsten.

-18

Dag 3, 13.11.2008 Över sprickor
80°14,789S 080°17,016W, -18°C, 7 m/s, 11,3 km

På morgonen ruskade vinden kraftigt om tältet men lyckligtvis hölls det på plats även om vi slagit upp det på så gott som bar is. Vi hade fäst gavlarna med två isskruvar och ishackor och skottat snö på stormmattorna, vilket tydligen räckte till.

Då vi gav oss i väg drog vi på oss stormglasögon och ansiktsmasker av plast av typ Darth Vader. I dag såg vi endast en liten skymt av solen. Himlen var täckt av tjocka moln hela dagen.

Vi stötte åter på sprickor, men i dag var de avsevärt större. De största var över tio meter breda och flera kilometer långa. Lyckligtvis är de ännu i detta skede av våren täckta av snöbroar och vi lyckades hitta övergångsställen. Några skrevor räckte nedåt så långt ögat nådde.

Jag behöver bara hälla hett vatten från termoserna i min matpåse för att innehållet ska förvandlas till en god lunch. I vinden kallnar maten fort och därför får jag stoppa påsen i fickan för tio minuter, medan maten drar sig.

Det är skönt att ligga på pulkan medan vi väntar. Till all lycka skiner solen från norr medan vinden blåser från söder. Kontrasten mellan solen och vinden är mycket stor. Solen värmer ansiktet, som är inbäddat djupt bakom huvan och pälsbrämen. Det klara solskenet och tröttheten gör ögonlocken tunga och det är inte långt till sömnen. Vinden brusar i mina öron och får pulkans presenning att smattra. Skidorna försvinner under ett täcke av lössnö som flyger längs drivan.

Jag vaknar. Tuppluren på tio minuter gjorde susen. En verklig skönhetsömn, men lyckligtvis har jag ingen spegel där jag kan kontrollera resultatet. Jag Åter en gång har mat läckt ut från påsen. Menyn på att växa. Jag skyfflar den goda maten från påsen med

gräver fram matpåsen från fickan.

jackans bröst och på fickorna fortsätter följaktligen

en sked. För att slippa frysa om fingrarna försöker jag äta med vantarna på, och snart har jag också mat på vantarna. Påsen töms efter hand. Det finns nog tillräckligt med mat i påsen, men i minus tjugo graders kyla gäller det att äta hastigt om man inte vill att maten ska frysa till.

Medan jag äter ropar jag ditt och datt till Pasi. Samtalet blir en monolog även om han sitter bara tre meter ifrån mig. Det är svårt att prata, eftersom dunjackans tjocka huva och pälsbräm isolerar ljudet effektivt. Resten av orden försvinner i vinden. Nå, vi tar det viktiga i kväll i tältet.

Jag tittar på klockan. Det är dags att fortsätta färden.

Vi blir försenade redan på morgonen. En halv timme kvar till avfärd, och det finns ännu hur många detaljer som helst som borde skötas, men jag är bara tvungen att packa mina saker och sätta på skidorna.

Jag vet att jag inte är en av de snabbaste när det gäller starten på morgonen, men det verkar som om inte heller Pasi är det. Till min överraskning får jag hela tiden påminna honom om klockan och hänvisa till morgonschemat. Två timmar från purring borde vara en normal tid för avfärd. Mot slutet av expeditionen och i takt med att rutinerna finslipas är det lätt att korta av tiden med upp till en halv timme, men nu känns det som om många saker inte är färdiga ännu tre timmar efter att vi vaknat. Saker ligger överallt, pulkan är inte packad, tältet är uppe och toalettbesöket väntar.

Tiden rinner i väg, men vi är tvungna att hålla fast vid vårt tidsschema. Utan klocka skulle alla sysslor nämligen ta dubbelt så mycket tid. Jag vet av erfarenhet att när vi kommer längre på väg och blir tröttare, blir klockan bara viktigare. Därför är det bättre att vara på alerten redan från början. I annat fall drar avfärderna på morgnarna allt mer ut på tiden och snart har vår dygnsrytm förskjutits med många timmar.

Vår ursprungliga avsikt var att starta på morgonen klockan tio chilensk tid, men nu ser det ut som om vi kommer i gång först efter middagstid, senast kring klockan ett. Med den här takten slutar vår dag vid midnatt.

Klockan behövs också för att hålla rytmen på skidandet. Avvikande från traditionerna planerar vi inte att skida i en timmes etapper. En timme är en lämplig längd på morgonens första etapp, men därefter kan man skida litet längre, när man en gång kommit i farten. Vi beslutar oss för att övergå till etapper på en och en halv timme. Den dagliga tiden på skidor blir således åtta timmar, då vi före lunchpausen hinner avverka två etapper på en och en halv timme utöver morgonens första entimmespass. Efter en längre lunchpaus på eftermiddagen gör vi om det, men i omvänd ordning.

Med etapper på en och en halv timme blir det två färre pauser per dag än om vi skidade i en timmes etapper. Den tid som

-16

Dag 4, 14.11.2008 Dagens ekologiska bragd
80°24,907S 080°21,326W, -15°C, 6,5 m/s, 18,88 km

I dag fungerade vi som städpatrull. Redan på avstånd såg vi ett gult föremål på snön. Först trodde vi att det var ett tält som någon expedition slagit upp, men det är svårt att uppskatta avstånd på snövidden och vi tog helt fel. Det gula föremålet var till storleken som en liten kartong, kunde det vara en matdepå av något slag? När vi kom närmare såg vi att föremålet var resterna av en packpåse för en flygskärm. Märkningarna på tyget visade att påsen var tio år gammal. Tygbiten hade alltså legat i snön i tio år. Det gör den inte längre, eftersom städpatrullen plockade upp skräpet.

Naturen på Antarktis är mycket känslig och därför är avfallshanteringsbestämmelserna mycket stränga. Det finns naturligtvis ingen organiserad avfallsinsamling på hela kontinenten, vilket betyder att alla måste ta med sig sitt eget avfall. Enligt föreskrifterna får vi gräva en grop för toalettavfall per läger. Allt annat avfall bär vi med oss hela vägen fram. Det är inte ens tillåtet att bränna skräp på Antarktis.

-16

Dag 5, 15.11.2008

Du får vad du ber om

**80°31,777S 080°06,383W,
-12°C, 12 m/s, 13,55 km**

I dag fick vi vad vi kommit för, det vill säga vind, yrande snö och sol. I morse vaknade vi till att tältduken smällde, vilket varslade om stark vind. Vi stack ut vindmätaren genom tältöppningen och fick resultatet 16 m/s. Då vi stod på skidorna hade vindstyrkan sjunkit till 10 m/s, vilket är lagom.

Återstod bara att luta sig framåt och staka på. Men i takt med att vinden tilltog under dagen fick vi luta oss framåt mer och mer. Redan en vind på 10–12 m/s verkar göra färden långsammare. På en timme motsvarar dess inverkan en halv kilometer. Även om en sådan vind inte kan svepa en man med sig får den honom att vackla. Ibland drar vinden skidstaven med sig och skidan halkar ofta i sidled. Då man färdas i bidevind börjar pulkan lätt trilskas – pulkorna påverkas överraskande mycket av vinden. Och det känns som om pulkorna gett sig tusan på att ställa till besvär då vi tar oss över sastruger.

Största delen av dagen är horisonten försvunnen i ett obestämt töcken trots att vi hela tiden kan se himlen. Vinden sopar med sig finkorniga snöflingor som tidvis sänker sikten till noll.

Det finaste med hela dagen var att vi njöt av varje ögonblick trots det tuffa vädret.

SYDPOLEN

S T O R M I G T M Å L

T

vå män mäter sina krafter mot köld, isande vindar och fysisk utmattning i 44 dagars tid. Den första sydpolsexpeditionen från Finland skidar med finsk sisu utan extern support över 1 000 kilometer på den antarktiska glaciären, som prövar människans psykiska uthållighet varje dag.

Tron på framgången får inte slockna.

Amundsens och Scotts expeditioner kämpade sig genom den vita ödemarken till Sydpolen. Samma stormiga mål lockar män ännu hundra år senare.

Då Kari Poppis Suomela når Sydpolen blir han medlem av polarfararnas absoluta elit. Han blir den tolfte människan i världen som tagit sig till Nord- och Sydpolen på skidor utan extern hjälp.

ISBN 978-951-98376-4-2

